

Vecā krāsns sildīs mūžīgi

Kārlis KAMPE

Foto: Kārlis Kampe, Varis Eversons

Krāsns vēsture aizsākas jau tajos senajos laikos, kad cilvēki iemācījās iegūt uguni un saprata, ka liesma sasilina akmeņus. Gadsimtiem ejot, meistari senču zināšanas papildināja ar katru laiku raksturīgiem moderniem risinājumiem. Šodien atliek vien aiziet uz kādu no krāšņu vai kamīnu veikaliem un aplūkot katalogus, lai redzētu, cik modernu krāsni pašlaik iespējams iegūt savā īpašumā. Taču vecajām krāsniņām piemīt īpaša romantika.

Ja jums ir lauku māja ar krāsni vai arī dzīvokli ir krāsns apkure, noteikti esat pamanījuši, ka vislabāk sarunas raisās, tieši sēžot līdzās krāsnij vai esot tās tuvumā. Bet tas nav nekas jauns – arī senie latvieši pucējās ap mājas pavardu. Pirmskara laikā celtajos namos pilsētās krāsni tika būvētas tā, lai tās varētu kurināt no ķēķa un kalpu istabu puses. Lielākajos dzīvokļos var būt divas vai pat trīs krāsni. Šodien ir moderni tās būvēt tā, lai krāsns mute atgādinātu kamīnu un tai būtu īpaša vieta mājokļa interjerā.

Arī Rīgā arvien izteiktāk pieaug pieprasījums pēc dzīvokļiem, ko var kurināt ar krāsns apkuri: komunālie maksājumi aug nevis dienām, bet stundām, un sagādāt malku šobrīd vēl ir salīdzinoši lēti. Ja vēl kādam rada gabalam pieder zeme ar mežu, tad var dzīvot bez bēdām.

Atgriežamies pie vērtībām

Pirms kāda laika pirmskara namu dzīvokļu saimniekiem bija uznākusi mode nojaukt vecās krāsni, jo tās traucēja moderna interjera veidošanā, bet tagad, kāpjot apkures izmaksām, cilvēki lūkojas pēc iespējām tās atkal atjaunot. Un tas jau ir krietni sarežģītāk. Pašu krāsni dzīvojamā telpā restaurēt vai pat uzbūvēt no jauna nav problēmu. Sarežģījumus var sagādāt dūmvadu sistēmas, kas ilgstošas nelietošanas rezultātā ir pamatīgi aizsērējušas vai, vēl ļaunāk, – aizgruvušas vai pat aizmūrētas, kādam kaimiņam pārāk enerģiski veicot savas dzīvojamās platības pārbūvi.

Krāsns Dikļu pili.

Jāatceras, ka malkas krāsns iebūve blokmājās ir praktiski neiespējama, jo tur jau sākotnēji nekādas dūmu novadsistēmas nav paredzētas. Ja kāds ko tādu mēģina veidot, kaimiņiem nekavējoties jāziņo atbildīgajām institūcijām, jo šādas nesaņemtas darbības var būt ļoti bīstamas ne tikai no ugunsdrošības, bet arī no nama konstrukciju izturības viedokļa. Arī paši atjaunošanas darbi ir visai sarežģīti, turklāt daudzreiz dār-

gāki par jaunas krāsns izbūvi. Ja krāsns nav lietots vairākus gadus desmitus, bieži ir tā, ka tā jāizjauc pa ķieģelīti, pa podiņam, viss jāiztira un tad jāmūrē no jauna. Padomju laikos bija tāds slikts niķis podiņu krāsni, kas vien ienāca prātā. Taču katra krāsns kārta aiztur siltumu, tāpēc daudzi brīnījās, ka krāsns vairs labi nesilda, pārstāja to lietot vai pat nojauc, meklējot citu arisinājumu.